

PROTOCOL DE PREVENCIÓ, DETECCIÓ I INTERVENCIÓ ENFRONT L'ASSETJAMENT ESCOLAR ENTRE IGUALS A SENTMENAT

1. INTRODUCCIÓ

El maltractament entre iguals per abús de poder és un problema que darrerament ha despertat preocupació en tots els àmbits, especialment l'educatiu. Tot i que en el nostre municipi no s'ha detectat cap cas greu sabem que està present en major o menor grau en tots els centres.

Aquest no és un tema d'experts, sinó d'educadors i tenim l'obligació professional d'abordar el problema. A la vista de les raons anteriors i amb la finalitat de proporcionar als equips docents i als tutors alguns criteris per a la detecció i la intervenció en aquests casos s'ha elaborat aquest document.

2. QUE ES CONSIDERA MALTRACTAMENT?

Diem que hi ha maltractament entre iguals quan un alumne/a pateix de manera repetida i durant un temps prolongat, accions com insults, rebuig social, intimidació psicològica i/o agressivitat física per part d'algun o alguns companys/es amb la conseqüent victimització de l'agredit.

No totes les accions agressives, o fins i tot violentes, constitueixen maltractament; conductes freqüents en els centres escolars com baralles entre iguals, canvis d'amics i ruptures, conductes violentes contra el material o mobiliari escolar, indisciplina, disrupció dins i fora de l'aula, ... no constitueixen maltractament.

Només parlarem de maltracte entre iguals si hi ha aquestes dues condicions:

1. Hi ha una relació de domini-submissió en la que sempre un és l'agressor i l'altre la víctima.
2. Les agressions es produeixen durant un temps prolongat i de manera reiterada.

En tot fenomen de maltractament o intimidació es repeteix el següent esquema: existeix una víctima indefensa que és maltractada per un agressor o grup d'agressors que exerceix el seu poder sobre ella. Aquest maltracte es dona en el grup constituint-se la resta de components del grup en espectadors de l'assetjament. Convé assenyalar que no existeix un perfil únic de víctima ni d'agressor; les víctimes poden ser passives o provocadores i els agressors actius o inductors.

El maltracte entre iguals és afavorit i reforçat gràcies a la "lleï del silenci i la por" que s'imposa. Les víctimes de maltracte no s'atreveixen a denunciar l'assetjament per por a les represàlies. Tampoc són recolzades pels seus companys que romanen com a espectadors passius, sense atrevir-se a intervenir ni descobrir la situació per por a ser inclosos dins del cercle de victimització i convertir-se també en centre d'agressions, encara que la major part d'ells sentin que haurien d'intervenir.

3. PER QUÈ S'HA D'INTERVENIR?

Diferents estudis indiquen que entre el 3 i el 5% de l'alumnat pateix assetjament o maltractament greu per part dels seus companys (aquestes xifres augmenten si es consideren altres formes més lleus). No obstant encara es segueix considerant en molts ambients educatius i socials com un fenomen que ha existit sempre, que és inevitable i que no té gran transcendència. Les conseqüències negatives del maltractament entre iguals són raons més que suficients perquè els adults responsables de l'educació posin tot el seu interès en la detecció, primer, i posteriorment en l'articulació de mesures preventives o pal·liatives.

- La víctima es la més perjudicada, podent patir un alt nivell d'angoixa, fracàs escolar, desenvolupament de fòbies, baix autoconcepte i autoestima, riscos físics, inseguretat, pensaments destructius i autodestructius.

- L'agressor aprèn com a sistema de relació l'acte de domini-submissió i generalitzarà aquesta forma de relació als grups on es vagi integrant.
- L'espectador corre perill de desenvolupar una dessensibilització davant els patiments i injustícies alienes, aprendre que la vida social es regeix per la llei del més fort i legitimar la conducta de l'agressor sobre la víctima.
- El sistema educatiu quan no intervé davant aquest tipus de situacions les "legalitza", permetent l'existència d'un model de relació inadequat i la transmissió d'una escala negativa de valors, deixant de fer la seva funció educadora. A més els processos d'ensenyament-aprenentatge es veuen afectats negativament pel clima de convivència que es genera a les aules.

4. QUE PODEM FER

1r. Detecció

La detecció d'aquestes situacions no és fàcil, perquè tots la silencien i perquè es produeixen en llocs en els que no està present l'adult.

COMPORTAMENTS EN EL MALTRACTE ENTRE IGUALS. INDICADORS PER A LA DETECCIÓ	
<u>Agressor</u>	
Assetjament físic	<ul style="list-style-type: none">- Agressions físiques freqüents i/o greus (empentes, cosses, cops de puny, trabetes).- Trenca, desordre, ocults propietats (llibres, motxilles, material escolar, roba...).- S'instal·la amb el seu grup de forma semipermanent en llocs concrets (porta dels lavabos, papereres...) amb la finalitat d'impedir el pas, arraconar...- Assetjament i persecució cap als altres.
Assetjament psicològic	<ul style="list-style-type: none">- Ressalta constantment defectes físics o d'acció d'un company/a.- Reaccions de riure o rebuig davant intervencions d'alguns alumnes a l'aula.- Xantatges econòmics, materials i de treball.- Expandeix i dona credibilitat a rumors negatius (ús de mòbils, pintades, missatges...).
Assetjament verbal	<ul style="list-style-type: none">- Amenaça verbalment de forma pública i privada.- Realitza trucades o missatges agressius o amenaçadors per telèfon.- Mofes, insults, humiliacions i ridiculitzacions en públic.- Realitza gestos obscens cap a alguns companys.
Assetjament social	<ul style="list-style-type: none">- Rebutja de forma explícita i sistemàtica a alguns companys/es per a treballar o posar-se en grups.- Impedeix activament la integració i participació social d'alguns companys/es.- Fa el buit, ignora constantment a determinades persones.- Predisposa a companys/es de classe i a altres persones del centre contra alguns/es.

<u>Víctima</u>	
Conductes de fugida i evitació	<ul style="list-style-type: none">- Per a arribar o anar-se'n de col·legi espera fins que no hi hagi ningú.- Rutes il·lògiques per a anar i tornar del col·legi.- Absentisme escolar. Falta injustificadament a classe.- Aïllament social evident en patis, a l'aula i al carrer.- Passa a casa més temps de l'esperat. No surt els caps de setmana.- Desgana per a estar amb companys i relacionar-se. Prefereix estar sol.
Conductes públiques d'inseguretat	<ul style="list-style-type: none">- Busca estar a prop d'adults en patis i llocs comuns en el col·legi.- Busca "amics" i companys de joc més petits.- Es situa en llocs de l'aula allunyats de la resta.
Conductes d'angoixa i estat afectiu-emocional	<ul style="list-style-type: none">- En algun moment plora o demostra dolor psíquic o físic.- Tristesia, humor inestable.- Irascibilitat, atacs d'ira injustificats.- Fingeix mals per a evitar algunes situacions i entorns.- Somatitzacions diverses: pèrdues de gana, vòmits, mals...- Problemes de son, nerviosisme.- Regressions (descontrol d'esfínters, quequeig, infantilització, dependència...).
Conductes problemàtiques	<ul style="list-style-type: none">- Adopció del "rol de bufó": continues pallassades o fins i tot provocacions.- Agafen diners i objectes a casa per a pagar deutes inexistents.
Rendiment acadèmic	<ul style="list-style-type: none">- Mostra dificultats d'atenció i concentració en les tasques escolars.- Descens del rendiment acadèmic.
Altres indicadors	<ul style="list-style-type: none">- Oculta l'origen i li poden nerviós algunes trucades de telèfon.- Es queda sense entrepà, fa els deures d'altres...- Presenta marques d'agressió física (roba trencada, marques al cos...).- Li falten coses (bolígrafs nous, calculadora, estoig...).- Els seus materials sovint es troben per terra, amagats o trencats.- Rètols i pintades amb insults i amenaces als voltants del col·legi o pel barri.

Estratègies de gestió de les posicions vulnerables

Tot i que no totes les situacions de vulnerabilitat són iguals es poden cercar diferents estratègies per fer front a les circumstàncies d'aïllament, marginalitat o pressió per part dels agressors.

Estratègia 1: Fer-se invisible: l'evitació de la confrontació

Una de les estratègies més comunes utilitzades per l'alumnat que pateix vulnerabilitat es passar desapercebut per tal d'evitar enfrontar-se a situacions molestes o de potencial conflicte social.

Aquests/es alumnes/as adopten estratègies com ara l'acceptació resignada de la seva posició de vulnerabilitat o d'aïllament, la invisibilització i el silenci, l'evitació de les persones i de les situacions que els hi resulten molestes. També acostumen a simular ser amics dels nois que els molesten amb relacions simulades, ja que mentre simulen aquesta amistat no es produeixen les agressions.

La estratègia predominant en l'escolarització és també d'acceptació de l'autoritat escolar, la no resistència al professorat, "no liar-la" a classe, i per això mateix són precisament objecte d'atenció dels "liantes". Alguns d'ells són físicament "diferents" del model físic ideal entre els adolescents i per això precisament són molestats, per aparentar ser més dèbils o tenir més pes.

Alguns accepten resignadament no tenir amics a l'escola i no tenir una vida social fora d'ella, canalitzant el seu temps cap a l'estudi i els deures. Altres utilitzen com a estratègia "ajuntar-se" amb els nois que els ataquen, perquè així desvien la conflictivitat i l'agressió cap als altres.

Estratègia 2. Entre la resignació i el canvi d'identitat

Els canvis d'escola sovint suposen una sensació de desencaix entre l'alumne nou i els alumnes de la nova escola. Els "habitus" del nou alumne (origen social, gustos i estils de vida, forma de parlar i comunicar-se...) no encaixen amb els de l'alumnat de la nova escola. Per tant, el canvi d'escola pot fer emergir noves problemàtiques degudes a les diferències entre els estils culturals del nou centre.

En aquests casos, hi ha una certa distància entre els estils de socialització en l'entorn familiar i de xarxes relacionals de fora de l'institut i els estils culturals majoritaris al centre escolar. En altres poden ser alumnes "nous", o que se senten sempre nus, tant en el seu grup-classe com entre la resta d'agents de l'escola.

Aquest joves no aconsegueixen integrar-se perquè senten que provenen d'un entorn molt diferent on les pautes i els símbols per relacionar-se són uns altres; viuen l'aïllament social i l'atac dels seus companys i companyes perquè són massa "diferents". Aquests/es joves no entenen el funcionament formal i informal del nou centre i dels seus agents, i han de fer un gran esforç per comprendre el nou llenguatge dels adults i dels joves. Quan el comprenen, les seves estratègies poden ser tant l'acceptació resignada de la seva posició de no integració al centre com el canvi identitari per poder adaptar-se i ser respectats.

Aquesta situació de vulnerabilitat pot donar lloc a determinades relacions de poder de dominació-submissió en aquells casos en els quals l'individu que se sent vulnerable opti per estar disposat a prioritzar la seva adaptació en el grup i sotmetre's a determinades relacions.

Estratègia 3: Inseguretat i Individualisme.

En aquest grup estan inclosos joves que es consideren a sí mateixos bons estudiants i tenen projecte de seguir estudiant. La seva estratègia és mantenir-se distants o fer-se una cuirassa que justifiqui el seu aïllament social, de forma que alguns no són vistos pel professorat en posició de vulnerabilitat, sinó com a observadors o persones molt individualistes i a qui ja els ve bé aquesta situació.

La seva principal característica és la gran inseguretat que semblen haver interioritzat en el dia a dia de la seva vida social al centre, inseguretat que pot ser expressada en no mostrar l'opinió. Alguns pateixen els insults dels seus companys a classe, els jocs al pati que viuen com abusius i violents, i inclús, com ja s'ha vist, l'abús acadèmic exigint-los els apunts i els treballs acadèmics.

El principal problema d'aquest tipus de vulnerabilitat és que els joves semblen autosuficients i no necessiten de cap amic ni cap tipus d'ajuda, i la frase més habitual del professorat respecte a ells/elles "ja els hi va bé". A aquests joves no són tan fàcilment etiquetables com a vulnerables. El seu individualisme i la capacitat de no sotmetre's a determinades pressions pot ocultar però, una posició de debilitat o inseguretat.

5. CIRCUIT DE DETECCIÓ DINS DEL CENTRE

1. Tutor o professor detecten un possible cas de maltractament.
2. Tutor informa amb la major brevetat possible a l'equip docent, conjuntament s'analitza si hi ha indicis de possible maltracte, es valorarà la gravetat i es prendran mesures provisionals.
3. La coordinadora de nivell informa al Director i/o Cap d'estudis.
4. Director decideix aplicar el protocol d'intervenció si hi ha suficients indicis, creant una comissió de seguiment amb la participació com a mínim del tutor, un membre de l'equip directiu i la psicopedagoga del centre amb l'assessorament de l'EAP.
5. La comissió de seguiment prepara un pla d'actuació adaptant les mesures proposades en el protocol d'intervenció a la situació específica del cas.

Assetjament entre iguals

Quan un/a alumne és maltractat repetidament i al llarg del temps per part d'un o més estudiants.

P
R
E
V
E
N
C
I
Ó

Centre

- Normativa preventiva
- Valors i actituds
- Organització del centre

Família

- Guia per als pares

Alumnat

- Guia per a l'alumnat d'Educació Primària
- Guia per a l'alumnat d'Educació secundària

Professorat

- Formació en prevenció, detecció i intervenció enfront l'assetjament escola
- Formació en dinàmiques de grup dirigides als alumnes.

D
E
T
E
C
C
I
Ó

Coneixements o sospita per part de qualsevol membre de la comunitat educativa. Indicadors

Direcció
Normativa

Comissió educativa
(cas, cad, convivència...)

- Compilació informació (de diferents membres de la comunitat educativa).
- Observacions sobre alumnat susceptible
- Compartir informacions amb les famílies dels implicats.

V
A
L
O
R
A
C
I
Ó

Valoració Informe

Definir professional referent

Sí

No

Fi de la intervenció

I
N
T
E
R
V
E
N
C
I
Ó

Alumne/a assetjador i seguidors:

- Mesures cautelars
- Expedient disciplinari
- Suport terapèutic i/o mesures educatives
- Pla de treball

Alumne/a assetjat:

- Protecció
- Suport terapèutic
- Actuació compartida amb la família
- Pla de treball

Suport al grup classe

Consensuar actuacions amb les famílies (pla de treball)

Possible mediació terapèutica (voluntària amb derivació des de SSB)

Avaluació
Registre

Autoaprenentatge

Altres circuits:

En cas que es detecti alguna situació de risc per part de la família, es posarà immediatament en coneixement de la direcció que prendrà les mesures oportunes activant, si creu oportú el circuit de detecció.

Estratègies i instruments facilitadors de la detecció

1r. Observació sistemàtica dels indicadors assenyalats:

En els llocs comuns del centre i fonamentalment als llocs menys freqüentats i/o vigilats pels adults: patis, vestuaris, lavabos, racons dels passadissos...

A la classe, per ser el lloc on es produeixen el major nombre de conductes intimidatòries.

En les activitats complementàries (sortides, excursions, tallers, activitats culturals, esportives...).

2n. Recollida d'informació de diferents fonts:

Professorat del grup, famílies, personal no docent del centre, alumnat (entrevistes individuals, resultats votacions, activitats de tutoria).

Diferents professors que tinguin accés a diferents entorns (aula, patis, educació física) facin un seguiment visual dels alumnes amb risc i es buidi tota la informació en un document específic.

2n. Avaluar necessitats i recursos

Identificació dels alumnes afectats, establiment de rols i graus d'intervenció i responsabilitat. Valoració de les seves necessitats. Identificació de zones, llocs i situacions de risc. Valoració de les mesures possibles i de la seva adequació a la situació detectada. Valoració dels recursos humans disponibles i materials, per al repartiment de responsabilitats.

3r. Actuar

Intervenció amb la víctima

- Ser cautelós en l'aplicació de mesures i en la realització d'algunes accions per a no significar-la davant els demés ni exposar-la a situacions de risc.
- Evitar tractar públicament a l'aula la situació d'assetjament de forma que pugui sentir-se al·ludida i experimentar vergonya y humiliació.
- Protegir la víctima durant tot el procés d'intervenció: augmentant la supervisió i vigilància del professorat durant els descans, patis, lavabos, vestuaris, entrades i sortides del centre, o creant grups de companys solidaris (formats i determinats prèviament) per acompanyar a la víctima, fonamentalment en els moments de major risc.
- Establir reunions individuals amb la víctima i amb altres companys que afavoreixin la comunicació i la lliure expressió.
- Desenvolupar programes específics d'habilitats socials (defensa dels propis punts de vista, assertivitat, defensa de drets, petició d'ajut...).
- Afavorir la vinculació sòcio-afectiva dissenyant en el centre propostes d'activitat lúdiques i de treball en les que l'alumne pugui mostrar-se competent i gaudir amb altres.

Preguntes i afirmacions per treballar amb la víctima

Hi ha un/a nen/a que “et té mania” i sembla que sempre vagi contra tu? Tens por d’anar al institut i trobar-te’l? Esta posant la classe en contra teva?

Portes setmanes, mesos o anys patint una o més d’aquestes coses?

Et posen mots i sobrenoms ofensius
Intenten ficar-te en problemes, pegar-te, pessigar-te, mossegar-te, tallar-te
Et roben t’espatllen o trenquen les teves pertinences
Et treuen els diners que portes o t’amenacen si no els hi dones
Fan que les teves amistats s’apartin de tu, o intenten que la gen no se t’apropri
Fan córrer rumors sobre tu
T’amenacen o busquen intimidar-te
Et fan trucades i després es queden en silenci o comencen a insultar-te
T’envien missatges de text ofensius
Pengen a Internet missatges amenaçant-te o insultant-te
Intenten espantar-te fins que no vols anar a l’escola, has de dir o sentir-te “malalt” per evitat veure’ls

QUÈ POTS FER SI PATEIXES BULLYING?

1. Recorda que MAI et mereixes que t’agredeixin!
Qui té el problema és el o la “bully” que no coneix
una altra manera de destacar.

2. El o la “bully” voldrà sobretot que les seves paraules i actes tinguin tres efectes sobre tu.
POR, RÀBIA, VERGONYA. No li donis aquesta satisfacció, PASSA D’ELL! Valora’t i estima’t,
què val l’opinió d’un “bully”?

3. Recorda 3 coses:
No ets el que els altres diuen de tu només perquè ho diguin!
Tothom té defectes!
També tens moltes qualitats!

4. EXPLICA-LI A ALGÚ el que t’està passant no t’ho quedis per a tu.
Hi ha agressions de les quals no et pots defensar tot/a sol/a.
Pensa que hi ha molta gent que t’aprecia tal i com ets, demana’ls ajuda.

Intervenció amb l’agressor

- Assegurar-se que els agressors/es reben també l’ajut que necessiten, s’ha de tenir en compte que els agressors poden comportar-se així per varies raons: no tenen habilitats socials, han après que la relació interpersonal es regeix per esquemes de domini-submissió..
- Dissenyar i realitzar entrevistes individuals en les que s’analitzi la situació i les seves conseqüències per als afectats. Ajudar-lo a prendre decisions de canvi (tenir cura especialment en aquestes situacions de no transmetre models coercitius, agressius o amenaçants).
- Definir molt clarament els comportaments que no es toleren establint els límits permesos i sancions corresponents.
- Ajudar-lo a entendre com se sent el noi agredit (empatia).
- Desenvolupar programes d’habilitats socials (assertivitat, identificació i resolució de conflictes...).
- Ajudar-lo a vincular-se amb els altres sentint-se part del grup i de l’entorn.
- Aplicar programes de modificació de conducta: conseqüències negatives, reparació i restauració del mal, pèrdua de la possibilitat de realitzar activitats (sortides, etc.).

Preguntes i afirmacions per treballar amb l'agressor

TENS ALGÚN PROBLEMA A CASA?
NO T'AGRADA ANAR A L'ESCOLA?
SENTS QUE NECESSITES AGREDIR PER SER RESPECTAT?
ÉS MÉS RÀPIDA LA TEVA MÀ QUE LA TEVA MENT?
CREUS QUE HAS DE SER EL MÉS FORT?
T'ENFADES AMB FACILITAT?

LA VIOLÈNCIA NO ÉS LA SOLUCIÓ... FORMA PART DEL PROBLEMA.
Realment vols amistats basades en la por?

Ningú que és feliç vol fer mal a una altra persona.

Si tens la necessitat de burlar-te d'altres, humiliar-los, amenaçar-los, pegar-los, robar-los, etc. aleshores és que tu no ets feliç. Et volem ajudar.

Intervenció amb els observadors:

- Definir clarament els comportaments d'intimidació i assetjament que han de ser denunciats.
- Analitzar les conseqüències que aquests comportaments tenen per a tot el grup.
- Definir clarament quins són els tols que els espectadors juguen en aquestes situacions.
- Ensenyar la diferència entre ser solidari davant la injustícia i ser xivato.
- Desenvolupar l'empatia emocional aprenent a posar-se en el lloc dels altres.
- Ensenyar a demanar ajuda, a superar la por a ser qualificats de xivatos o convertir-se en víctima.
- Informar sobre recursos existents per a denunciar situacions d'intimidació garantint confidencialitat.

Preguntes i afirmacions per treballar amb l'observador

HAS VIST ALGÚ QUE...

Està especialment callat/da a classe
No té gana i està perdent pes
Dorm malament, es queixa d'insomni
Està sempre sol/a. Ja no va amb les seves amistats
Les notes han empitjorat sobtadament
No juga amb els altres nens, es retreu
Falta a classe cada vegada més sovint
Està nerviós, ansiós, té nàusees, por
Està susceptible, agressiu
Se'l veu insegur, dubitatiu
Porta la roba o el material escolar trencats
Té morats i altres ferides amb assiduitat

QUÈ POTS FER? ACTUA

Si ets UN/A OBSERVADOR/A i has vist o coneixes persones que estan sent víctimes de bullying o estan agredint,

LA TEVA AJUDA ÉS MOLT IMPORTANT!! NO ET QUEDIS QUIET/A!

- NO LI SEGUEIXIS EL JOC AL "BULLY"
No facis el què fa l'agressor/a
No li riguis les burles i els insults cap als i les altres
Critica el que li acaba de dir a la víctima
Simplement no li facis cap cas

- **RECOLZA A LA VÍCTIMA**

Que no es quedi sola, parla amb ella de qualsevol cosa
Anima-la a participar en algun joc
Digues-li que ella no té cap culpa del que li està passant
Anima-la a explicar-ho a algun adult de confiança

Si és un amic o amiga teva i vols donar-li la confiança perquè t'ho expliqui, cal que li diguis tres coses:

- 1) Això li pot passar a qualsevol. No ets dèbil.
La culpa és de l'agressor no teva.
- 2) No ets un/a xivato/a per explicar-ho, estàs ajudant a què no li faci a ningú més.
- 3) Les agressions no pararan per si soles. Busca ajuda!

- **COMUNICA-HO**

Discretament, explica-li a algun professor o al tutor el que està passant.

Intervenció amb el grup classe:

- Fer saber a l'alumnat que no s'acceptaran agressions de cap tipus.
- Elaborar projectes antiviolença: campanyes, concursos d'eslògans.
- Ensenyar a posar nom i expressar els sentiments.
- Crear i afavorir un clima de rebuig als maltractaments de tot tipus amb activitats de tutoria en els que es resolgui el problema de manera indirecta (role-playing, historietes...).
- Posar en marxa activitats de tutoria ja dissenyades.
- Desenvolupar estratègies d'ajuda entre iguals.
- Crear grups d'ajuda: tutors d'altres nois, ajudant de classe, ajudants de pati...
- Afavorir l'establiment de vincles positius entre els alumnes.
- Fomentar la cohesió grupal amb activitats diverses (festes, projectes, setmana cultural).
- Potenciar en l'alumnat formes sanes de solidaritat.
- Afavorir la integració de tots els alumnes i desenvolupar habilitats a través de treballs cooperatius.

Intervenció amb les famílies:

- Comptar amb totes les famílies afectades i sol·licitar la seva col·laboració. Evitar que els pares es sentin poc recolzats i prenguin iniciatives individuals que puguin agreujar la situació.
- Mantenir reunions individuals amb cada una de les famílies dels afectats per a informar-los de la situació i les mesures preses. Evitar buscar culpables i tendir a obtenir compromisos.
- No s'aconsella tractar aquests temes en reunions generals de pares-mares.
- Ajudar a les famílies a analitzar la situació de forma proporcionada.
- Donar a les famílies un espai i oportunitats per a parlar dels seus sentiments.
- Orientar a les famílies per a fomentar el diàleg entre pares i fills.
- Oferir pautes que ajudin a afrontar de forma adequada la situació del seu fill/a.
- Mantenir una relació fluida i continuada centre-famílies amb l'objecte de coordinar la intervenció.

Prevenició de noves agressions:

- Formació en la resolució de conflictes i en l'ensenyament d'habilitats d'interacció personal i social.
- Formació de l'alumnat en habilitats que li permetin interactuar de forma adequada (escolta activa, defensa assertiva d'opinions, peticions, rebutjos...).
- Crear comissions d'alumnes que s'impliquin en el desenvolupament de la convivència positiva en el centre amb representants de tots els nivells.

- Implicar als pares per a què participin en les estructures i mesures de millora de la convivència.

4rt. Actuar

Reunions individuals amb víctimes, assetjadors i espectadors i les seves famílies.
Valoració i en el seu cas modificació de les mesures adoptades.

ACTUACIONS QUAN LA DENÚNCIA S'HA REALITZAT EN EL PROPI CENTRE:

Primera fase: (Informar famílies-professors-inspecció demanant col·laboració):

1. Citar i rebre a la família i a l'alumne maltractat en una entrevista individual per a conèixer l'abast del problema.
2. Citar i rebre a la família i a l'alumne maltractador, així com a la resta d'implicats en una entrevista individual per a conèixer l'abast del problema.
3. Exposar la situació a la CAS Social per acordar i prendre mesures consensuades en funció del cas, si s'escau.
4. Informar a Inspecció. I es valorarà també si la situació i/o el maltracte és prou greu com per a comunicar-ho a Fiscalia de Menors.
5. Informar la família de l'alumne maltractat del passos que es seguiran en la gestió del conflicte. Si hi ha evidències clares de suposat fets delictius, s'informarà la família sobre la possibilitat legalment establerta de denunciar els fets, si aquests fossin constitutius del delictes.

Segona fase: (Anàlisi de la informació i mesures a adoptar):

La comissió de seguiment prendrà mesures:

De protecció a la víctima (possibles mesures):

- Vigilància específica
- Tutoria individualitzada dels implicats
- Sol·licitar la col·laboració familiar per a la vigilància i el control dels seus fills.
- Canvi de grup
- Mesures d'autoprotecció

Mesures correctores amb els maltractadors (possibles mesures):

- Petició de disculpes de forma oral i/o per escrit
- Participació en un procés de mediació
- Realització de treballs específics en horari no lectiu relacionats amb el mal causat amb autorització familiar.
- Sol·licitar la col·laboració familiar per a la vigilància i control dels seus fills.
- Realització de tasques relacionades amb la millora de la convivència en el centre.
- Implicació en tasques socioeducatives.
- Proposta de participació en programes específics d'habilitats socials.
- Amonestació privada del tutor.
- Amonestació privada per part de l'equip directiu.
- Seguiment periòdic per part de la cap d'estudis.
- Seguiment periòdic per part de la psicopedagoga.
- Canvi de grup, si s'escau..
- Suspensió del dret a participar en activitats complementàries o extraescolars, si s'escau.
- Suspensió del dret d'assistència al centre, si s'escau.
- Obertura d'expedient disciplinari, si s'escau.

Tercera fase: (Registre per escrit d'acords. Pla de treball):

- Cal establir un pla de treball per escrit que reculli les actuacions individuals amb tots els alumnes implicats (víctimes, agressors, espectadors, grup classe, resta d'alumnat). Actuacions amb les famílies, actuacions amb els Equips Docents, responsables, temporalització, col·laboracions externes, recursos utilitzats, seguiment i avaluació del pla.

- Model de pla de treball en casos d'assetjament escolar. (veure annex)

Quarta fase: (Intervenció específica del departament de psicopedagogia):

- Per tal d'evitar la recurrència del cas i afavorir l'eradicació es faran propostes d'actuacions que s'inclouran en el pla d'acció tutorial del centre, així com treball de sensibilització en els claustres.

6. ANNEXES

6.1. MODEL PLA DE TREBALL

PLA D'ACTUACIÓ PER A LA PREVENCIÓ DE L'ASSETJAMENT ESCOLAR ENTRE IGUALS AL CENTRE.....

A partir de la demanda feta per la família en relació a un possible mal tracte escolar entre iguals es reuneix una comissió formada per la Cap d'Estudis, la psicopedagoga del centre, el Tutor i l'EAP i es prenen les següents mesures:

1r Fase: Observació sistemàtica d' indicadors:

Es seleccionen 3 professors que observaran en diferents entorns si hi ha indicadors de possible maltracte:

1. Llocs comuns del centre i fonamentalment als llocs menys freqüentats i/o vigilats pels adults: patis, vestuaris, lavabos, racons dels passadissos.
2. A la classe.
3. Recollida d'informació del Professorat del grup, famílies i altre alumnat

2na Fase: Avaluar necessitats i recursos:

4. Identificació dels alumnes afectats, establiment de rols i graus d'intervenció i responsabilitat. Valoració de les seves necessitats. Identificació de zones, llocs i situacions de risc. Valoració de les mesures possibles i de la seva adequació a la situació detectada. Valoració dels recursos humans disponibles i materials, per al repartiment de responsabilitats.

3ra Fase: Actuar:

Intervenció amb les famílies dels alumnes:

5. Presentar el pla a la família, establir un relació de confiança i informar de les actuacions que es preveuen fer, esbrinant expectatives.
6. Evitar que els pares es sentin poc recolzats i prenguin iniciatives individuals que pugin agreujar la situació
7. Comptar amb totes les famílies afectades i sol·licitar la seva col·laboració.
8. Mantenir reunions individuals amb cada una de les famílies dels afectats per a informar-los de la situació i les mesures preses. Evitar buscar culpables i tendir a obtenir compromisos.
9. No s'aconsella tractar aquests temes en reunions generals de pares i mares.
10. Ajudar a les famílies a analitzar la situació de forma proporcionada.

11. Donar a les famílies un espai i oportunitats per a parlar dels seus sentiments.
12. Orientar a las famílies per a fomentar el diàleg entre pares i fills.
13. Oferir pautes que ajudin a afrontar de forma adequada la situació del seu fill/a.
14. Mantenir una relació fluida i continuada centre-famílies amb l'objecte de coordinar la intervenció.

Intervenció amb la possible objecte del mal tracte:

15. Ser cautelós en l'aplicació de mesures i en la realització d'algunes accions per a no significar-la davant els demés ni exposar-la a situacions de risc.
16. Evitar el tractar públicament a l'aula la situació de maltracte de forma que pugui sentir-se al·ludida i experimentar vergonya i humiliació.
17. Protegir a la possible maltractada durant tot el procés d'intervenció: augmentant la supervisió i vigilància del professorat durant el descans, patis, lavabos, vestuaris, entrades i sortides del centre.
18. Establir reunions individuals amb altres companys que afavoreixin la comunicació i la lliure expressió.
19. Desenvolupar programes específics d'habilitats socials (defensa dels propis punts de vista, assertivitat, defensa de drets, petició d'ajut...)
20. Afavorir la vinculació socio-afectiva dissenyant en el centre propostes d'activitats lúdiques i de treball en les que l'alumne pugui mostrar-se competent i gaudir amb altres.

Intervenció amb l'alumne possible causant del mal tracte:

21. Assegurar-se que els alumnes causants del mal tracte reben també l'ajut que necessiten, s'ha de tenir en compte que els alumnes causants del mal tracte poden comportar-se així per diverses raons: no tenen habilitats socials, han après que la relació interpersonal es regeixen per esquemes de domini-submissió...
22. Dissenyar i realitzar entrevistes individuals en les que s'analitzi la situació i les seves conseqüències per als afectats. ajudar-lo a prendre decisions de canvi (tenir cura especialment en aquests situacions el de no transmetre models coercitius, agressius o amenaçants).
23. Definir molt clarament els comportaments que no es toleren establint els límits permesos i sancions corresponents.
24. Ajudar-lo a entendre com se senten els agredits (empatia).
25. Desenvolupar programes d'habilitats socials (assertivitat, identificació i resolució de conflictes...).
26. Ajudar-lo a vincular-se amb els altres sentint-se part del grup i de l'entorn.
27. Aplicar programes de modificació de conducta: conseqüències negatives, reparació i restauració del mal, pèrdua de la possibilitat de realitzar activitats (sortides, etc..).

Intervenció amb els espectadors:

28. Definir clarament els comportaments d'intimidació i assetjament que han de ser denunciats.
29. Analitzar les conseqüències que aquests comportaments tenen per a tot el grup.
30. Definir clarament quins són els rols que els espectadors juguen en aquestes situacions.
31. Ensenyar la diferència entre ser solidari davant la injustícia i ser xivato.
32. Desenvolupar l'empatia emocional aprenent a posar-se en el lloc dels altres.
33. Ensenyar a demanar ajuda, a superar la por a ser qualificats de xivatos o convertir-se en objecte de mal tracte.
34. Informar sobre recursos existents per a denunciar situacions d'intimidació garantint confidencialitat.

Intervenció amb el grup de classe:

35. Fer saber a l'alumnat que no s'acceptaran agressions de cap tipus.
36. Elaborar projectes antiviolença: campanyes, concursos d'eslògans.
37. Ensenyar a posar nom i expressar els sentiments.
38. Crear i afavorir un clima de rebuig als maltractaments de tot tipus amb activitats de tutoria en els que es resolgui el problema de manera indirecta (role-playing, historietes..)
39. Posar en marxa activitats de tutoria ja dissenyades.
40. Desenvolupar estratègies d'ajuda entre iguals
41. Crear grups d'ajuda: tutors d'altres nois, ajudants de classe, ajudants de pati...
42. Afavorir l'establiment de vincles positius entre els alumnes.
43. Fomentar la cohesió grupal amb activitats diverses (festes, projectes, setmana cultural.
44. Potenciar en l'alumnat formes sanes de solidaritat.
45. Afavorir la integració de tots els alumnes i desenvolupar habilitats a través de treballs cooperatius.

Prevenició de noves agressions:

46. Formació en la resolució de conflictes i en l'ensenyament d'habilitats d'interacció personal i social.
47. Formació de l'alumnat en habilitats que li permetin interactuar de forma adequada (escolta activa, defensa assertiva d'opinions, peticions, rebutjos..)
48. Crear comissions d'alumnes que s'impliquin en el desenvolupament de la convivència positiva en el centre, amb representants de tots els nivells.
- 49 Implicar als pares per què participin en les estructures i mesures de millora de la convivència.

Canvis organitzatius:

50. Valorar la conveniència de canvis d'ubicació en grups de diversitat

4t Seguiment

51. Reunions individuals amb tots els alumnes implicats i les seves famílies.
52. Valoració i en el seu cas modificació de les mesures adoptades.

CONCRECIÓ D'ACORDS:

- Activitats de tutoria:

Signat,

Centre educatiu

Família

Sentmenat a de del 20....

6.2. PROPOSTA DE TALLER DE BULLYING PER A PROFESSORAT

Justificació

El 70% del professorat ha mostrat una forta preocupació per la violència a les aules.

L'escola és responsable de...

Últimament es coneixen casos amb repercussions molt greus per les víctimes arribant al suïcidi

El bullying es dona a tots els instituts i que, almenys, 1 de cada deu alumnes patirà assetjament

És una de les primeres causes de fracàs escolar i d'absència a les aules

El professor té un paper molt important com agent mediador entre els alumnes i la institució.

Línia d'actuació

- Treballem perquè el professor obtingui les eines necessàries per convertir-se en un referent per l'alumnat per tal de donar confiança i recolzament a l'alumnat en l'efecte bullying.
- Aconseguir que l'institut passi d'observador còmplice a observadors actius.
- Creiem en la prevenció de l'assetjament mitjançant millora dels recursos personals i habilitats socials a l'alumnat a través de les tutories i activitats.
- Volem motivar al professorat per una formació permanent de recursos professionals.

Continguts

Part 1. Context del bullying

- Per què la violència a l'aula?
- Tipus d'autoritat
- Democratització a l'institut
- Aprenentatge cooperatiu
- Cohesió de grup
- Participació alumnat
- Habilitats socials i recursos personals
- Tutories
- Comissió de convivència
- Mediació
- Tècniques de comunicació

Part 2. Bullying

- Sensibilització
- Efectes
- Reconèixer-lo
- Prevenir-lo
- Ajudar víctima/ agressor. Protocols d'actuació
- Adreces i telèfons
- Activitats possibles
- Bibliografia

6.2. DINÀMIQUES PER A TREBALLAR LA PREVENCIÓ DE LES RELACIONS ABUSIVES

(Veure documentació adjunta).

7. BIBLIOGRAFIA

Ajuntament de Barcelona. (Sense data). Sector de Serveis Personals. *Dinàmiques per a treballar la prevenció de les relacions abusives. Dossier de treball per al professorat.* Barcelona.

Centre d'informació i serveis a l'estudiant de Catalunya. (Sense data). *Proposta taller de bullying per a professorat.* Barcelona.

WEBGRAFIA

Consell de la Joventut de Barcelona: *Sisena guia de recursos de Salut del Consell de la Joventut de Barcelona.* Data de consulta 10 d'abril de 2015. URL:
http://ejoventut.gencat.cat/web/.content/e-joventut/recursos/tipus_de_rekurs/documentacio/arxiu/document/cjb_parlem_de_asetjament_escolar.pdf

Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. *Maltracte escolar entre iguals – Protocol d'Intervenció.* Data de consulta 13 d'abril de 2015. URL:
<https://sites.google.com/a/xtec.cat/avaluacio2/inici/orientacio/altres/convivencia/asetjament>

Síndic de greuges de Catalunya. (2006). *Convivència i conflictes als centres educatius.* Barcelona. Data de consulta 13 d'abril de 2015. URL:
https://www.sindic.cat/site/unitFiles/2168/48_Bullying_cataladefinitiu.pdf